

*Г.О. Кришталь, аспірантка
Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, м.
Київ*

КОНТРОЛЬ ЗА РУХОМ КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Недовіра до банківської системи протягом багатьох років посилювалася насамперед у результаті достатньо негативної державної комунікаційної політики, постійної критики фінансового сектора з боку різних гілок влади і невеликою активністю приватних фінансових і публічних установ щодо роз'яснювальної роботи про роль фінансового сектора, перспектив розвитку, ризиків та ін. На сьогоднішній день значна частина українського населення не довіряє фінансовому сектору, це частково може бути виправдано тим, що існує дуже низька фінансова культура і розуміння того, як існує фінансовий сектор і які там є ризики.

МВФ вживає необхідних заходів щодо визначення контролю за рухом капіталу, який є повноправним інструментом антикризової політики та за рахунок якого можливе укріплення економічної стабільності країн, що розвиваються. З іншого боку, приплив капіталу не є найкращим вирішенням проблеми в зв'язку з тим, що він може мати тимчасовий характер і може несподівано припинитися. Експерти МВФ визнають, що інвестори, кредитори і позичальники у своїх рішеннях часто керуються стадним інстинктом. Проте, як наслідок, загальна паніка може спричинити відтік капіталу. Масштабний приплив капіталу може призвести до надмірного зростання зовнішніх позик і значної залежності від іноземної валюти, що може стати наслідком кредитного буму в країні й появи негативних наслідків на ринках її активів. Приплив коштів може призвести до зміцнення національної валюти, підриваючи конкурентоспроможність експортного сектора. Перш ніж вводити обмеження, потрібно зрозуміти, що ще можуть зробити країни, щоб безболісно абсорбувати кошти, що поступають. У розпорядженні влади є класичні інструменти макроекономічної політики і регулювання, проте їх можливості не безмежні.

Пруденційного нагляду не завжди достатньо для підтримки фінансової стабільності хоча б тому, що капітал не може поступати в країну, минаючи національні банки. У багатьох країнах Європи, що розвиваються, небанківські компанії одержували позики безпосередньо в іноземних інвесторів. А частина іноземних коштів поступила в цей регіон від інвесторів, які полювали за прибутковістю, на фоні низьких процентних ставок у розвинутих країнах. Коли перераховані можливості традиційної макроекономічної політики і регулювання будуть вичерпані, влада країн, що розвиваються, може цілком легітимно ввести тимчасові обмеження на приплив капіталу. Влада країн, що розвиваються, може ввести тимчасові обмеження на приплив капіталу. Введення контролю за рухом капіталу виправдано як один з інструментів управління припливом.

Контроль за рухом капіталу цілком доцільний. Короткострокові потоки не тільки підривають внутрішнє макроекономічне управління, але й

посилюють несприятливі коливання валютних курсів. МВФ дійшов висновку, що контроль за рухом капіталу дійсно підвищує стійкість економіки під час кризи. Серед заходів називаються податки на фінансові трансакції і короткострокові зовнішні позики, резервування відсотків за позиками в іноземній валюті, вимоги до допустимого терміну інвестування. Механізми контролю НБУ за рухом капіталу та здійснення банківського нагляду дають можливість проводити більш вільну монетарну політику. Йому не доводиться знижувати процентну ставку, щоб відлякувати інвесторів, які спокусилися на високу прибутковність місцевих активів.

Країни, що обмежували самі небезпечні форми “мігруючого” з країни в країну капіталу – короткострокові боргові зобов’язання і прямі іноземні інвестиції у фінансовий сектор до кризи, виявилися менш уразливими під час масової втечі інвесторів з ризикових ринків і легше пережили рецесію. Широке використання інструментів контролю за рухом капіталу в країнах, що розвиваються, може мати руйнівні наслідки для ефективного розподілу інвестицій між країнами.

Кришталь, Г.О. Контроль за рухом капіталу в Україні [Текст] / Г.О. Кришталь // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 травня 2010 р.) : у 2-х т.– Суми : УАБС НБУ, 2010. - Т. 2. - С. 94.